

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 9/4 2020 s. 1832-1851, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

ÖĞRETMEN ADAYLARININ YAŞAM BECERİLERİNİN İNCELENMESİ*

Ebru KÜLEKÇİ AKYAVUZ**

Ahmet KARAKAŞ***

Geliş Tarihi: Şubat, 2020

Kabul Tarihi: Kasım, 2020

Öz

Çalışmanın amacı öğretmen adaylarının yaşam becerileri düzeylerini tespit edip yaşam becerileri düzeylerinin artırılması için üniversitelerden beklentilerinin neler olduğunu belirlemektir. Ayrıca öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin ikinci üniversite okuma ve sosyal-kültürel etkinliklere katılma değişkenlerine göre farklılaşma gösterip göstermediği de bu çalışma kapsamında amaçlanmıştır. Çalışma karma yöntem olarak tasarlanmıştır. Karma yöntemlerden açıklayıcı sıralı desen tercih edilmiştir. Araştırmada evren olarak öğretmen adayları belirlenmiştir. Toplam 330 öğretmen adayından elde edilen veriler üzerinden analizler gerçekleştirilmiştir. Nicel veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi formu ve Yaşam Becerileri ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın nitel bölümünde ise yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma bulguları neticesinde öğretmen adaylarının yaşam becerileri düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmanın nitel bölümünde görüşmeye katılan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu, üniversite eğitimlerinin yaşam becerilerine olumlu anlamda katkı sağladığını vurgulamışlardır.

Anahtar Sözcükler: Beceri, yaşam becerileri, öğretmen adayı, karma araştırma.

AN INVESTIGATION ABOUT LIFE SKILLS OF PRE-SERVICE TEACHERS

Abstract

The aim of this study is to determine the life skills levels of pre-service teachers and to determine what their expectations from universities are to increase their life skills levels. In addition, it was aimed to determine whether the life skills of the pre-service teachers varied according to their studyings in second university and their participation in social-cultural activities. Descriptive sequential pattern was designed as a mixed method. In the study, 330 pre-service teachers registered in the faculty of education were determined as the population. As a result of the research findings, it was concluded that the level of life skills of pre-service teachers was high. In

* Bu çalışma, 7-9 Kasım 2019 tarihinde Gümüşhane II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nde sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

** Dr. Öğr. Üyesi; Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD, ebrukulekci@kilis.edu.tr

*** Arş. Gör.; Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Yönetimi ABD, ahmetkarakas@kilis.edu.tr

Araştırmanın Etik Kurulu İzni: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Etik Kurulu, 30.03.2020 tarih ve 2020/08 sayılı karar.

addition, the majority of pre-service teachers participating in the qualitative part of the research emphasized that university education contributes positively to life skills.

Keywords: Skill, life skills, pre-service teacher, mixed method.

Giriş

Gelişmekte olan dünya ile birlikte oluşan ihtiyaçları karşılayabilmek, bireylerin farklı beceri ve yeterliğe sahip olmalarını gerektirmektedir. Bu becerilerden biri de yaşam becerileridir. Yaşam becerileri, bireylerin farklı ortamlarda başarılı olmalarını sağlayan becerilerdir. Bu farklı ortamlar bireyin özel yaşantısı veya iş yaşantısıyla ilgili olabilir. Yaşam becerileri sayesinde birey, yaşadığı çevreye uyum sağlayarak o ortamdaki yaşantısını kaliteli hale getirir (Danish, Forneris, Hodge ve Heke, 2004). Yaşam becerileri davranışsal (akranlarla ve yetişkinlerle etkili iletişim kurma) veya bilişsel (etkili kararlar alma) olabilir. Ayrıca kişiler arası (iddialı bir karakter olmak) veya kişinin kendisiyle ilgili de (hedef belirleme) olabilir (Danish, Petitpas ve Hale, 1995). Yaşam becerilerinin diğer özellikleri de sosyallik ve evrenselliştir (The World Health Organization, 1999).

Değerler yetenek olarak öğretilemez ancak beceriler yetenek olarak öğretilir. Benlik saygısı, girişkenlik ve hoşgörü yetenek olarak öğretilmez. Ancak öz farkındalık, problem çözme, eleştirel düşünme ve kişiler arası beceriler gibi yaşam becerilerinin öğretilmesi ve uygulamaya konulması bireyin benlik saygısı, girişkenlik, hoşgörü gibi yeteneklerini artırır (The World Health Organization, 1999). Amerika ve İngiltere’de yürütülmüş bazı araştırma sonuçları, yaşam becerilerini zenginleştiren öğretim yaklaşımların etkili sonuçlar doğurduğunu göstermiştir. Bu yaklaşımların birçoğu geleneksel yöntemlerden daha verimli sonuçlar ortaya koymaktadır (İşmen Gazioğlu ve Canel, 2015).

Dünya Sağlık Örgütü de gençlerin yeteneklerini artırmak için yaşam becerileri temelli okul programlarını teşvik etmektedir. Örgüte uygun yaşam becerileri temelli okul programları, gençlerin istenen düzeyde fiziksel, sosyal ve psikolojik refaha ulaşmalarını sağlayacaktır. Kültüre de bağımlı olarak farklı özel yetenekler vurgulanmalıdır (The World Health Organization, 1999).

Yaşam becerileri sayısız olmakla birlikte bazı temel yaşam becerileri öne çıkmaktadır. Temel yaşam becerilerinin kültürler ve ortamlar arasında farklılık gösterebilmesine karşın; Dünya Sağlık Örgütü, yaşam becerilerini en temelde şu şekilde sıralamıştır (The World Health Organization, 2000):

Karar verme yeteneği, öğrencilerin seçenekleri değerlendirmelerine ve seçimlerden kaynaklanabilecek farklı sonuçları dikkatlice değerlendirmelerine yardımcı olur. *Problem çözme yeteneği*, öğrencilerin problemlerine yapıcı çözümler bulmalarına yardımcı olur. Bu beceri kaygıyı önemli ölçüde azaltabilir. *Yaratıcı düşünme kapasitesi*, karar verme ve problem çözme için esastır. Öğrencilerin olası tüm alternatifleri sonuçlarıyla birlikte keşfetmelerini sağlar. Öğrencilerin kişisel deneyimlerinin ötesine bakmalarına yardımcı olur. *Eleştirel düşünme yeteneği*, öğrencilerin kendi bilgileri ile birlikte mevcut bilgileri objektif olarak analiz etmelerine yardımcı olur. Bu da öğrencilerin sosyal değerler, akran etkisi ve kitle iletişim araçlarının etkisi gibi davranışlarını etkileyen faktörleri tanımalarına yardımcı olur. *Etkili iletişim kurabilme*, öğrencilerin duygularını, ihtiyaçlarını ve fikirlerini başkalarına, sözlü veya başka bir şekilde, ifade etmelerine yardımcı olur. *Kişiler arası ilişkiler kurma ve sürdürme*

becerisi, öğrencilerin günlük olarak karşılaştıkları insanlarla, özellikle de aile üyeleriyle pozitif etkileşimde bulunmalarına yardımcı olur. *Benlik bilgisi*, öğrencilerin kim olduklarını, ne istediklerini ve ne istemediklerini ve onları neyin memnun edip etmeyeceğini bilme kapasitesidir. Ayrıca öğrencilerin stresli durumları tanımalarına yardımcı olur. *Empati*, başka bir insan için yaşamın nasıl bir şey olduğunu farklı bir şekilde hayal edebilme yeteneğidir. Öğrencilerin çeşitliliği anlamalarına ve kabul etmelerine yardımcı olur ve çeşitli bireyler arasındaki kişiler arası ilişkileri geliştirir. *Duygularla başa çıkma yeteneği* öğrencilerin duygularının ve davranışlarının nasıl etkilendiğini anlamalarını sağlar. Sağlığı olumsuz yönde etkileyebilecek şiddet ve öfke gibi zor duyguların nasıl ele alınacağını öğrenmek özellikle önemlidir. *Gerilim ve stresle başa çıkma yeteneği*, yaşamda strese neden olan şeylerin öğrenciler tarafından kolayca anlaşılmasıdır.

Dünya Sağlık Örgütü'nün sınıflamasına benzer bir sınıflamayı da Bolat ve Balaman (2017) yapmıştır. Bu sınıflama bir ölçek yapısı olarak ortaya çıkmış ve her bir sınıf bir alt boyut olarak ölçeğin yapısını oluşturmuştur. Bolat ve Balaman'ın (2017) sınıflaması ve geliştirdikleri ölçekte alt boyut olarak kullandıkları başlıklar şöyledir:

1) Duygularla ve Stresle Başa Çıkma Becerileri

Duygularla başa çıkma becerileri bireyin sadece kendi duygularını tanıması ve onları yönlendirmesiyle ilgili değildir. Birey aynı zamanda karşısındaki insanların da duygularını tanıyarak onların olası davranışları hakkında çıkarımlarda bulunabilir. Stresle başa çıkma ise bireyin psikolojik ve fiziksel olarak zorlanmasına yol açan durumlara karşı uyum becerileri geliştirebilmesidir.

2) Empati Kurma ve Öz Farkındalık Becerileri

Empati kurma becerisi bireyin, diğerlerinin duygu ve düşüncelerini iletişim aracılığıyla anlayabilmesi, duyguları ve davranışları arasındaki bağlantıyı kurabilmesi ve destek olabilmesi yeteneğidir. Öz farkındalık becerisi ise bireyin kendini tanıması becerisidir. Birey, güçlü ve zayıf yanlarını, yapmaktan keyif aldığı ve almadığı şeyleri keşfederek kişisel gelişimine katkı sağlayabilir.

3) Karar Verme ve Problem Çözme Becerileri

Karar verme becerisi bireyin yapacağı işlerde öncesi ve sonrasıyla ilgili sağlıklı tahminlerde bulunarak optimal seçeneği tercih etmesidir. Problem çözme becerisi ise bireyin sahip olduğu bilgiyi zihninde işleyerek olumsuz durumları ortadan kaldırmasına yardımcı olacak yollar keşfetmesi ve bu yollar yardımıyla olumsuz durumları ortadan kaldırabilmesi yeteneğidir.

4) Yaratıcı Düşünme ve Eleştirel Düşünce Becerileri

Yaratıcı düşünme yeteneği, bireyin çözümsüz kalan sorunlar karşısında yeni fikirler, yeni yollar, yeni çözümler ve yeni buluşlar keşfetme yeteneğidir. Eleştirel düşünme yeteneği bireyin tüm olası sonuçları göz önünde bulundurarak düşünebilmesi yeteneğidir. Eleştirel düşünen bireyler konuları daha derinlemesine ele alır ve objektif bir şekilde kendi kendini düzeltmeye açık olur.

5) İletişim ve Kişiler Arası İlişki Becerileri

İletişim sadece karşılıklı konuşmak değildir. İletişim becerisi konuşulanların içeriğine, söyleniş tarzına, söylendiği zamana ve hatta söylenmeyen şeylere göre karşısındaki kişiyi anlayabilme yeteneğidir. Kişiler arası beceriye sahip olmak ise bireyin diğerlerinin farkında olduğunu ve iletişim yoluyla birbirlerine bağlı olduklarının farkında olması yeteneğidir.

Yaşam becerilerine yönelik yurt içinde ve yurt dışında, farklı disiplinlerde ve farklı hedef gruplarına yönelik birçok araştırma yürütülmüştür (Bahçeci ve Kuru, 2008; Bastian *vd.*, 2005; Botvin *vd.*, 1980; Botvin ve Griffin, 2004; Boyd *vd.*, 1992; Brown ve Laland, 2001; Canel, 2012; Çetinkaya Duman, Aştı, Üçok ve Kuşcu, 2007; Danish *vd.*, 2004; Danish *vd.*, 1995; Girmen, 2012; Gould ve Carson, 2008; İşmen Gazioglu ve Canel, 2015; Zorlu *vd.*, 2019). Ancak bu çalışmalar farklı hedef gruplar ve farklı iş alanlarına yönelik olduğundan her kurum ve hedef kitleyle ilgili tam bir aydınlatma sağlayamamaktadır. Bu nedenle yaşam becerilerine yönelik çalışmaların farklı hedef kitlelerle ve farklı ortamlarda yapılması önemlidir.

Bir öğrencinin başarısında, kendini geliştirmesinde ve bazı bilgi ve becerileri kazanmasında öğretmenin yeri kuşkusuz önemlidir. Eğitim sistemi içerisindeki öğretmenlerin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi faaliyetlerinde yeterliliği bakımından iyi yetiştirilmesi eğitimin verimli ve etkili olması bakımından önemlidir (Işıқтаş, 2015). Öğretmen adaylarının stresle başa çıkma, empati kurma, yaratıcı ve eleştirel düşünme, karar verme, problem çözme ve iletişim gibi becerilere sahip olmaları topluma etkili ve nitelikli öğrenciler kazandırmalarında etkili olacaktır. Bu açıdan düşünüldüğünde öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimde söz konusu yaşam becerileri kazanmaları önem arz etmektedir. Bu araştırma da öğretmen adaylarının yaşam becerileri düzeylerini ortaya koyması ve bu düzeylerinin geliştirilebilmesi için üniversitelerin yapabileceği uygulamaları araştırması bakımından önemlidir. Ayrıca araştırma, sonuçları itibarıyla yaşam becerileri konusu üzerine var olan literatüre katkı sağlaması bakımından da önem arz etmektedir.

Çalışmanın Amacı

Çalışmanın amacı öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeylerini tespit edip yaşam becerileri düzeylerinin artırılması için üniversitelerden beklentilerinin neler olduğunu belirlemektir. Ayrıca öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin ikinci üniversite okuma ve sosyal-kültürel etkinliklere katılma değişkenlerine göre farklılaşma gösterip göstermediği de bu çalışma kapsamında amaçlanmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeyi nedir?
- Öğretmen adaylarını yaşam becerileri ikinci üniversite okuma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının yaşam becerileri sosyal-kültürel etkinliklere katılım durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının yaşam becerileri kazanmalarında üniversitelerin katkısı nedir?

Yöntem

Çalışma karma yöntem olarak tasarlanmıştır. Karma yöntemlerden açılımlayıcı sıralı desen tercih edilmiştir. Açılımlayıcı sıralı desen, nicel verilerin toplanması ve çözümlemesinin

ardından sonuçlar doğrultusunda nitel verilerin toplanması ve çözümlenmesinden oluşmaktadır (Creswell ve Plano-Clark, 2018, s. 79). Bu çalışmada da öğretmen adaylarının yaşam beceri düzeylerinin belirlenmesi nicel yöntemle belirlenmiş ardından yaşam becerilerinin geliştirilmesi için neler yapılabileceği nitel yöntemle irdelenmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeyi belirlendiği için bir durumu var olduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modelinden yararlanılmıştır (Karasar, 2008). Araştırmanın ikinci aşaması nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik desen olarak belirlenmiştir. Fenomenolojik desen bireylerin bakış açısına göre algı ve deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan araştırma desendir (Ersoy, 2016). Öğretmen adaylarının deneyimlerinden yola çıkarak yaşam becerilerinin geliştirilmesine yönelik nelerin yapılabileceği belirlendiği için bu desen tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmada nicel ve nitel olmak üzere iki ayrı çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın nicel bölümünde eğitim fakültesinde lisans programında öğrenim gören ve pedagojik formasyon eğitimi alan öğrenciler evren olarak kabul edilmiştir. Evren üzerinden kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi ile 346 öğretmen adayına ulaşılmıştır. Eksik ve yanlış doldurulan 16 ölçek çalışma dışı bırakılarak veriler toplam 330 öğretmen adayı üzerinden değerlendirilmiştir. Örneklem dâhil olan öğretmen adaylarına ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarına Yönelik Demografik Bilgiler

Değişkenler	Grup	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	235	71,2
	Erkek	95	28,8
Sınıf	1.Sınıf	32	9,7
	2.Sınıf	21	6,4
	3.Sınıf	196	59,4
	4.Sınıf	81	24,5
Bölüm	Okul Öncesi Öğrt.	16	15,5
	Sınıf Öğrt.	9	4,8
	Sosyal Bilgiler Öğrt.	8	2,7
	Fen Bilgisi Öğrt.	5	2,4
	Türkçe Öğrt.	34	1,5
	Diğer (Formasyon)	258	10,3
Üniversite Okuma Durumları	1. Üniversite	271	17,9
	2. Üniversite	59	82,1
Sosyal Etkinliklere Katılım Durumu	Evet	215	65,2
	Hayır	115	34,8

Tablo 1 incelendiğinde nicel araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %71,2’sinin kadın %28,8’inin erkek olduğu, sınıf düzeyinde çoğunluğun 3. sınıf (%59,4) olduğu ve farklı bölümlerden öğretmen adaylarının katılım gösterdiği görülmektedir. Ayrıca ilk üniversite öğrenimini gerçekleştiren öğretmen adaylarının ikinci üniversite okuyanlara göre çoğunluğu oluşturduğu ve öğretmen adaylarının yarıdan fazlasının sosyal-kültürel etkinliklere katıldığı görülmektedir.

Araştırmanın nitel bölümünde ise 14 öğretmen adayı ile görüşme yapılmıştır. Öğretmen adaylarının seçiminde amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme tercih edilmiştir. Farklı bölüm ve sınıf düzeylerine sahip öğretmen adayları ile görüşme

gerçekleştirilmiştir. Nitel verilerin analizinde her bir katılımcıya K1, K2... K14 şeklinde ayrı bir kod verilmiştir. Öğretmen adaylarına ait kişisel bilgiler Tablo2’de verilmiştir.

Tablo 2: Görüşme Yapılan Öğretmen Adaylarına Yönelik Bilgiler

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Bölüm
K1	Erkek	Tarih Öğretmenliği
K2	Erkek	Coğrafya Öğretmenliği
K3	Kadın	Coğrafya Öğretmenliği
K4	Kadın	Coğrafya Öğretmenliği
K5	Erkek	Coğrafya Öğretmenliği
K6	Kadın	Türk Dili Edebiyatı Öğretmenliği
K7	Kadın	Türk Dili Edebiyatı Öğretmenliği
K8	Erkek	Türk Dili Edebiyatı Öğretmenliği
K9	Erkek	Türk Dili Edebiyatı Öğretmenliği
K10	Kadın	Okul Öncesi Öğretmenliği
K11	Kadın	Okul Öncesi Öğretmenliği
K12	Erkek	Türkçe Öğretmenliği
K13	Erkek	Türkçe Öğretmenliği
K14	Kadın	Okul Öncesi Öğretmenliği

Tablo 2 incelendiğinde görüşmeye katılan öğretmen adaylarının 7’sinin kadın 7’sinin erkek olduğu ve farklı branşlara sahip oldukları görülmektedir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırma, Kilis 7 Aralık Üniversitesi Etik Kurulu’nun 30.03.2020 tarih ve 2020/08 sayılı toplantıda aldığı kararla araştırmanın etik ilkelere uygun olduğu belirtilmiştir. Veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu, yaşam becerileri ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, bölüm, ikinci üniversite okuma ve sosyal-kültürel etkinliklere katılım gibi bilgilerini içeren demografik sorulardan oluşmaktadır (veri toplanan bazı değişkenler analize tabi tutulmamıştır).

Yaşam becerileri ölçeği, öğretmen adaylarının yaşam becerileri düzeylerini belirlemek amacıyla Bolat ve Balaman (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek stres ve duygular ile başa çıkma, empati ve öz farkındalık, karar verme ve problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme ve iletişim ve kişiler arası ilişki olmak üzere toplam 5 alt boyut ve 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin tamamının Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı .90’dır. Bu çalışma için Cronbach’s Alpha iç tutarlılık katsayısı ölçeğin tamamı için .89 olarak hesaplanmıştır. Ölçek, 5’li Likert tipindedir.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu nicel çalışmanın sonucunun daha derinlemesine irdelenmesi amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. 14 soru olarak hazırlanan görüşme formu ve nicel çalışmanın sonucu eğitim bilimleri alanında uzman 2 öğretim üyesine gönderilmiştir. Uzmanlardan gelen dönütler ile birlikte 12 soru ile görüşme formunun son haline karar verilmiştir. Görüşme formunda yer alan sorulardan bazıları şu şekildedir:

Üniversitede aldığımız eğitimin veya üniversite hayatımızın iletişim ve kişiler arası ilişkiler becerinize etkisi nasıl olmuştur? Örnek verebilir misiniz?

Üniversitede yapılan sosyal-kültürel-egitsel faaliyetlerin yaşam becerinize etkisi nasıl olmuştur? Açıklayabilir misiniz?

Araştırmanın verileri 2018-2019 eğitim öğretim yılı güz ve bahar dönemlerinde toplanmıştır. Nicel araştırmaya dair veriler; öğretmen adaylarına dersleri esnasında uygulanmıştır. Ölçeğin yanıtlanması yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür.

Nitel verilerin toplanmasında farklı bölümlerden öğretmen adayları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının ve araştırmacıların uygun olduğu zaman dilimlerinde randevu ayarlanarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler araştırmacıların ofisinde yapılmıştır. Görüşme esnasında alınan izinler doğrultusunda katılımcıların cevapları ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür.

Verilerin Analizi

Nicel veriler SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeylerinin belirlenmesinde aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Aritmetik ortalama puanları düzey şeklinde karşılaştırılmıştır. Puan aralıkları şu şekilde belirlenmiştir: 1.00-1,79 “Çok Düşük”, 1.80-2,59 “Düşük”, 2,60-3.39 “Orta”, 3.40-4.19 “Yüksek” ve 4.20-5.00 “Çok Yüksek”. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını incelemek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiştir. Kurtosis değerlerinin -,309 ila ,418 arasında Skewness değerlerinin ise -,369 ila ,013 arasında değer aldığı tespit edilmiştir. Huck’a (2008) göre Kurtosis değerlerinin +2 ile -2; Skewness değerlerinin ise +1 ile -1 arasında olmalıdır. Elde edilen sonuç göz önünde bulundurulduğunda çalışmadaki verilerin normal bir dağılıma sahip olduğu söylenebilir. Veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testler uygulanmasına karar verilmiştir. Öğretmen adaylarının ikinci üniversite okuma ve sosyal-kültürel etkinliklere katılımlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla da t-testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir.

Nitel verilerin analizinde ise içerik analizi yapılmıştır. Görüşme formunda hazırlanan sorular irdelenerek kod ve temalar olarak belirlenmiştir. Nitel çalışmada kapsam geçerliğini sağlamak için görüşme formu nicel sonuçlar doğrultusunda hazırlanıp hazırlanmadığına dair uzman görüşü alınmıştır. Güvenirlik çalışmaları için ise nitel veriler iki araştırmacı tarafından analiz edilmiş, benzerlik oranına bakılmıştır. Kod ve kategoriler kapsamında görüş birliği ve görüş ayrılığı olan konular belirlenmiş ve uygun görülen düzeltmeler yapılmıştır. Araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman (1994) tarafından oluşturulan güvenilirlik formülü [$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}(17)}{\text{Görüş Birliği}(17) + \text{Görüş Ayrılığı}(2)}$] uygulanmıştır. Araştırmada bu formül kullanılarak kodlamalardaki uzlaşma yüzdesi 0,89 olarak hesaplanmıştır. Araştırmadaki oranların %89 olması kodlama güvenilirliğinin sağlanması için yeterli olduğu düşünülmektedir. Görüşme süreci hakkında detaylı bilgiler verilmiştir. Ayrıca katılımcılara ait görüşlere sıklıkla yer verilerek çalışmanın inandırıcılığının artırılması sağlanmıştır.

Bulgular

Araştırmanın birinci bölümünde öğretmen adaylarının yaşam beceri ve alt boyutlarına yönelik düzeyleri belirlenerek yaşam becerilerinin ikinci üniversiteyi okuma ve sosyal-kültürel etkinliklere katılım değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik nicel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler doğrultusunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Öğretmen adaylarının yaşam beceri ve alt boyutlarına ilişkin düzeylerinin belirlenmesine yönelik yapılan analiz sonuçları Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 3: Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri ve Alt Boyutlarına İlişkin Ortalama ve Düzeyleri

Alt Boyutlar	N	X	ss	Düzye
Yaşam Becerileri	330	3,75	,48	Yüksek
Duygularla ve Stresle Başa Çıkma B.	330	3,16	,70	Orta
Empati Kurma ve Öz farkındalık B.	330	3,80	,57	Yüksek
Karar Verme ve Problem Çözme B.	330	3,89	,58	Yüksek
Yaratıcı Düşünme ve Eleştirel Düşünme B.	330	3,93	,62	Yüksek
İletişim Kişiler Arası İlişki B.	330	3,99	,72	Yüksek

Tablo 3 incelendiğinde öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeylerinin ($\bar{X}=3,75$) yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Yaşam becerilerinin alt boyutlarından en yüksek ortalamaya iletişim kişilerarası ilişkiler becerileri ($\bar{X}=3,99$) alt boyutunun bunu sırasıyla da yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi ($\bar{X}=3,93$); karar verme ve problem çözme becerisi ($\bar{X}=3,89$) ve empati kurma ve öz farkındalık becerisi ($\bar{X}=3,80$) alt boyutlarının sahip olduğu ve bu alt boyutlarının yüksek düzeyde olduğu bulgusu elde edilmiştir. En düşük ortalamaya sahip olan duygularla ve stresle başa çıkma becerisi ($\bar{X}=3,16$) alt boyutunun ise orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci problemi doğrultusunda öğretmen adaylarının yaşam becerine sahip olma düzeylerinin ikinci üniversiteyi okuma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan t testi sonucu aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 4: Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri ve Alt Boyutlarının İkinci Üniversiteyi Okuma Değişkenine Göre İncelenmesi

	Değişken	n	\bar{X}	ss	t	p
Yaşam Becerileri	2. üniversite	59	3,94	,46	3,38	,001*
	1. üniversite	271	3,71	,48		
Duygularla ve Stresle Başa Çık. B.	2. üniversite	59	3,37	,72	2,54	,014*
	1. üniversite	271	3,11	,69		
Empati Kurma ve Öz farkındalık B.	2. üniversite	59	3,89	,53	1,29	,195
	1. üniversite	271	3,78	,58		
Karar Verme ve Problem Çözme B.	2. üniversite	59	4,05	,58	2,34	,020*
	1. üniversite	271	3,85	,58		
Yaratıcı Düşünme ve Eleş. Düşünme B.	2. üniversite	59	4,23	,59	4,24	,000*
	1. üniversite	271	3,86	,61		
İletişim Kişiler Arası İlişki B.	2. üniversite	59	4,18	,63	2,22	,027*
	1. üniversite	271	3,95	,73		

*p<0.05

Öğretmen adaylarının yaşam becerileri ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının ikinci üniversite okuma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda yaşam beceri düzeylerinin ($t_{328}=3,38$; $p<0.05$) ikinci üniversite okuma değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. İkinci üniversite okuyanların ($\bar{X}=3,94$) yaşam becerilerine sahip olma puan ortalamalarının birinci üniversiteyi okuyanların ($\bar{X}=3,71$) puan ortalamalarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşam becerilerinin alt boyutlarından ise duygularla ve stresle başa çıkma becerisi ($t_{328}=2,54$; $p<0.05$) karar verme ve problem çözme becerisi ($t_{328}=2,34$; $p<0.05$), yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi ($t_{328}=4,24$; $p<0.05$) ve

iletişim kişiler arası ilişkiler becerileri ($t_{328}=2,22$; $p<0.05$), alt boyutlarının ikinci üniversite okuma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farkın ikinci üniversiteyi okuyanlar lehine olduğu tespit edilmiştir. Empati kurma ve öz farkındalık becerisi ($t_{328}=1,29$; $p>0.05$) alt boyutunun ise herhangi bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü problemi doğrultusunda öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeylerinin sosyal kültürel faaliyetlere katılımlarına göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5: Öğretmen Adaylarının Yaşam Becerileri ve Alt Boyutlarının Sosyal-Kültürel Faaliyetlere Katılım Değişkenine Göre İncelenmesi

	<i>Değişken</i>	<i>n</i>	\bar{X}	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Yaşam Becerileri	Evet**	215	3,84	,45	4,56	,000*
	Hayır***	115	3,59	,49		
Duygularla ve Stresle Başa Çık. B.	Evet	215	3,29	,68	4,76	,000*
	Hayır	115	2,91	,67		
Empati Kurma ve Öz farkındalık B.	Evet	215	3,95	,50	6,68	,000*
	Hayır	115	3,53	,59		
Karar Verme ve Problem Çözme B.	Evet	215	3,95	,57	2,60	,010*
	Hayır	115	3,77	,59		
Yaratıcı Düşünme ve Eleş. Düşünme B.	Evet	215	3,98	,60	2,30	,022*
	Hayır	115	3,82	,64		
İletişim Kişiler Arası İlişki B.	Evet	215	4,03	,69	1,30	,192
	Hayır	115	3,92	,77		

* $p<0.05$

** Sosyal kültürel etkinliklere katılım.

*** Sosyal kültürel etkinliklere katılmam.

Öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının sosyal-kültürel etkinliklere katılım durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız örneklem için t testi sonucunda yaşam becerilerine sahip olma düzeylerinin ($t_{328}=4,568$, $p<0.05$) sosyal-kültürel etkinliklere katılım değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sosyal-kültürel etkinliklere katılım sağlayan öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,84$) yaşam becerilerine sahip olma puan ortalamalarının sosyal-kültürel etkinliklere katılım sağlamayan öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3,59$) puan ortalamalarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşam becerilerinin alt boyutlarından ise duygularla ve stresle başa çıkma becerisi ($t_{328}=4,76$; $p<0.05$) karar verme ve problem çözme becerisi ($t_{328}=2,60$; $p<0.05$), yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi ($t_{328}=2,30$; $p<0.05$) ve empati kurma ve öz farkındalık becerisi ($t_{328}=6,68$; $p<0.05$) alt boyutlarının sosyal-kültürel etkinliklere katılım değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ve bu farkın sosyal-kültürel etkinliklere katılım sağlayan öğretmen adaylarının lehine olduğu tespit edilmiştir. İletişim kişiler arası ilişkiler becerileri ($t_{328}=1,30$; $p>0.05$) alt boyutunun ise herhangi bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci bölümde araştırmanın nicel sonuçları doğrultusunda öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma durumlarını derinlemesine incelemek ve yaşam beceri düzeylerinin artırılması için üniversitelerin neler yapabileceği konusunda nitel bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Nitel çalışma doğrultusunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Tablo 6: Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Üniversite Eğitimlerinin Yaşam Becerilerine Katkısı

	Katkı var (n)	Katkı yok (n)
Duygularla ve stresle başa çıkma	12	2
Empati kurma ve öz farkındalık	10	4
Karar verme ve problem çözme	12	2
Yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme	13	1
İletişim ve kişiler arası ilişkiler	13	1

Tablo 6’da üniversite eğitiminin öğretmen adaylarının yaşam becerilerine yönelik görüşleri yer almaktadır. Görüşmeye katılan öğretmen adaylarının büyük bir çoğunluğu üniversite eğitimlerinin yaşam becerilerine olumlu anlamda katkı sağladığını vurgulamışlardır. Bu katkılar yaşam becerilerinin alt boyutları olan duygularla ve stresle başa çıkma, empati kurma ve öz farkındalık, karar verme ve problem çözme, yaratıcı ve eleştirel düşünme ve iletişim ve kişiler arası ilişkiler alt başlığı altında irdelenmiştir. Duygularla ve stresle başa çıkma alt boyutunda 12 katılımcı üniversite eğitiminin olumlu bir katkısı olduğunu söylerken 2 katılımcı herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulamışlardır. Katılımcılardan biri “Stresle başa çıkmada gerçekten üniversite güzel bir ortam sundu. Mesela bazen bir sıkıntımız olduğunda bir arkadaşımızla oturup sohbet ettiğimizde stresimiz geçiyor sınav dönemlerinde oturup sohbet ettiğimizde birbirimize cesaretlendiriyor. Biz yaparız başarırız şeklinde birbirimize destek oluyoruz. (K2)” şeklinde görüş bildirmiştir. Bir başka katılımcı ise “Üniversiteye geldikten sonra stresle başa çıkma düzeyim arttı. Buna sebep olan şey hayatla iç içe olmam ve başka insanların tavırlarını görmemdir. Onların stresle nasıl başa çıktıklarını gördüm onları örnek alarak sosyal etkileşim yoluyla stresli durumlarımı aşabiliyorum. (K10)” diye açıklamada bulunmuştur. Üniversite eğitiminin duygularla ve stresle başa çıkmada herhangi bir etkisinin olmadığını vurgulayan bir katılımcı ise “Hiçbir etkisi olmadı hatta benim stresimi daha da arttırdı. Önceki dönemlerde bu kadar stresli değildim, derslerimiz çok ağır, bizden çok şey isteniliyor. Her şeyi en ince ayrıntısına kadar bilmemiz gerekiyor ve bu da bize strese sokuyor. (K6)” şeklinde açıklama yapmıştır. Genel itibari ile görüşme yapılan öğretmen adayları üniversitenin onlara sunmuş olduğu yaşam tarzı (sosyalleşme, daha çok bilgi kazanma, özgürlüğünü elde etme vs.) ile duygularla ve stresle başa çıktıklarını söyleyebiliriz.

Empati kurma ve öz farkındalık becerisi kazandırmada üniversitelerin katkısı ile ilgili 10 öğretmen adayı olumlu yanıt verirken 4 öğretmen adayı herhangi bir katkısının olmadığını ifade etmiştir. Üniversite eğitiminin empati kurma ve öz farkındalık becerisi kazandırmada etkili olduğunu söyleyen bir katılımcı “Üniversitede sosyal çevremiz arttı, çevrenin artması demek daha fazla insan tanımak demek, daha fazla insanı tanıyorsunuz bunun da empatiye kesinlikle etkisi oluyor. Ben farklı kişilikler tanıyarak arkadaşlarını sıkıntısı olduğunda onlarla empati kurup onları anlayabiliyorum. (K6)” şeklinde görüş bildirmiştir. Bir başka katılımcı ise “Ben ... Bölgesinden geliyorum ve burası benim için farklı bir bölge oldu. Ne kadar farklı insan tanırsan o kadar fazla şey öğrenirsin, insanları ne kadar fazla tanırsan onlar hakkında ne kadar fazla bilgi ediniyorsun kendini onun yerine daha fazla koyabilirsin bu şekilde benim de empati kurma becerim arttı tanıdığın insanlardan yola çıkarak edindiğim deneyimler yoluyla onlarla daha fazla empati kurabiliyorum. (K9)” açıklamasında bulunmuştur. Empati kurma ve öz farkındalık becerisi kazandırmada üniversitelerin katkısının olmadığını vurgulayan bir katılımcılardan bazıları ise “Empati kurmak kişilikle alakalı bir şeydir. (K11)” “Empati kurma becerim üzerinde

çok fazla değişik olmadı, ben zaten empati kurabilen bir insandım. (K8)” şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Karar verme ve problem çözme becerisi kazandırmada üniversitelerin katkısı ile ilgili 12 öğretmen adayı olumlu yanıt verirken 2 öğretmen adayı üniversitelerin karar verme ve problem çözme becerisine herhangi bir katkısının olmadığını ifade etmiştir. Karar verme becerisi ile ilgili bir katılımcı “Burada tek başımayım, kendi dünyamdayım, annem babam yanımda değil. Bir yere gideceksem kendim istediğim için gidiyorum. Her kararı kendim almak zorundayım. Kendi kararlarımı kendim verebiliyorum sorunlarımı kendim halledebiliyorum. (K14)” diyerek görüşünü bildirmiştir. Karar verme ve problem çözme becerisi kazandırmada üniversitelerin katkısının olmadığını vurgulayan bir katılımcı ise bu görüşünü “Ben şahsi hayatımda her olayın artısını eksisini karşılaştırarak bir olayın sonucuna varırım. Daha önceden de bu şekilde yapıyordun şimdi de böyle yapıyorum, hiçbir değişiklik olmadı. Üniversiteden önce de sonra da aynı şekilde karar alıp uyguladım. (K1)” şekline belirtmiştir.

Görüşme yapılan öğretmen adaylarının çoğunluğu (13) yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi kazanmalarında üniversite eğitiminin katkısının olduğunu belirtmişlerdir. Bu konu ile ilgili bir katılımcı “Üniversitede kütüphaneden olsun internet üzerinden olsun her türlü bilgiye ulaştığımızdan artık sıradan bilgiler değil yaratıcı sıra dışı bilgilere ihtiyaç duyuyorum. Bir şeyleri keşfetmek çabası içerisindeyiz bunun ne olduğunu ve neden olduğunu merak ediyoruz. (K2)” diyerek üniversitede yaratıcı düşünme becerisinin geliştiğini belirtmiştir. Bir diğer katılımcı ise “Genelde üniversiteler daha öğrenci merkezli oluyor, öğrenciye daha çok söz hakkı veriliyor ve düşüncelerine kararlarına saygı veriliyor diyebilirim. Mesela ben bir konu hakkında eleştiri yaptığımda hocalarımız ona karşı bir ön yargıyla yaklaşmıyor. (K3)” şeklinde görüş bildirerek eleştiri becerilerinin arttığına vurgu yapmıştır.

Görüşmeye katılan öğretmen adaylarının büyük çoğunluğu (13) iletişim ve kişiler arası ilişkiler becerisinin gelişmesinde üniversite eğitiminin etkili olduğunu vurgulamışlardır. Bu konudaki görüşler şu şekildedir:

“Üniversitede iletişim becerilerimin geliştiğini görüyorum. Bölümümüzde katıldığımız şiir dinletiler oldu orada ilk başta çok heyecanlanıyorum daha sonra o heyecanımı kırmaya başladım bir topluluk karşısında heyecanlanmadan konuşabiliyorum. (K7).”

“Üniversiteden önceki hayatımda çok içine kapanık bir insandım hiç kimseyle konuşmazdım. Ama şu an gel kendime yeni bir sayfa açtım. Gözlerimdeki gözlükleri kaldırıp hayata daha farklı bir bakış açısı ile bakıyorum. Üniversiteye geldikten sonra şunu gördüm yani kitaplardan da bir şeyler öğreniyorsunuz insanlardan da bir şeyler öğreniyorsunuz gittiğim her ortamda iletişim kurarak kendime bir şeyler katıyorum. (K8)”

“Üniversite sayesinde daha farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmaya başladım. Çünkü üniversitede çok farklı bölgelerden farklı kültürlerden gelen insanlar var. Farklı kültürlerden gelen insanlarla bir arada olmayı iş birliği içinde çalışmayı öğrendim bu anlamda üniversitenin olumlu etkisi oldu. (K12)”

Genel itibari ile görüşmeye katılan öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin gelişmesinde üniversite hayatlarının önemli bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Görüşme kapsamında öğretmen adaylarına yaşam becerilerinin gelişmesi ile ilgili üniversitelerde nasıl bir

uygulamanın yapılabileceği sorulmuştur. Bu konu ile ilgili elde edilen bulgular Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Öğretmen Adaylarının Görüşlerine Göre Yaşam Becerilerinin Gelişmesi İçin Üniversitelerde Yapılabilecek Uygulamalara Yönelik Öneriler

<i>Tema</i>	<i>Alt Tema</i>	<i>Katılımcılar</i>	<i>n</i>
Üniversite faaliyetleri	Sosyal etkinlikler	K1, K2, K3, K5, K6, K7, K8, K10, K11, K12, K14	11
	Bilimsel etkinlikler	K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, K11, K12, K13	11
	Akademik rehberlik	K2, K6, K8, K9, K10, K11, K13, K14	8
	Öğrenci ilişkilerinin önemsenmesi	K1, K3, K9, K10, K12	5
	Akademisyenin iyi model olması	K4, K13, K14	3
	Aktif öğrenci toplulukları	K6	1
	Yurt dışı faaliyetler	K3	1
	Teknoloji kullanımı	K2	1
Ders içi faaliyetler	Uygulamalı eğitim	K3, K5, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13	9
	İş birliğine dayalı eğitim	K1, K2, K3, K6, K9, K11	6
	Araştırmacı eğitim	K1, K5, K10, K13	4
	Aktif eğitim	K3, K4, K10, K14	4
	Değerlendirme	K1, K5, K10	3
	Fikirlerin teşviki	K7, K13	2

Tablo 7 incelendiğinde yaşam becerilerinin gelişmesi için üniversitelerde yapılabilecek uygulamalara yönelik öğretmen adaylarının önerileri üniversite faaliyetleri ve ders içi faaliyetler olmak üzere iki tema altında ele alındığı görülmektedir. Genel önerileri kapsayan üniversite faaliyetleri teması sosyal etkinlikler (11), bilimsel etkinlikler (11), akademik rehberlik (8), öğrenci ilişkileri (5), akademisyenin iyi model olması (3), aktif öğrenci toplulukları (1), yurt dışı faaliyetler (1) ve teknoloji kullanımı (1) alt temalarından oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının en çok tekrar edilen alt temalardan sosyal etkinlikler ve bilimsel etkinlikler ile ilgili görüşleri şu şekildedir:

“Sadece bilgi amaçlı değil örnek verici hayat hikâyelerini de kapsayan seminerler ve konferansların düzenli olarak yapılması etkili olur. İnsanların ders çıkarabileceği konferanslar olmalı, zorluklarla başa çıkmaya yönelik ünlü kişilerin başarılarından bahsedilebilir. (K5)”

“Resim, heykeltçilik, spor gibi sosyal etkinlikler yapılırsa stresimizi atabiliriz. (K1)”

“Üniversitede sosyal aktivite yönünden birçok şey var ama daha çok dışarıya yönelik olursa daha iyi olur örneğin, gezi, yürüyüş gibi çevre etkinlikleri daha çok yaygınlaşırsa stresimiz daha da azalır hem de diğer gruplarla kaynaşır iletişim becerilerimiz artar. (K2)”

Öğretmen adaylarının görüşleri dikkate alındığında üniversite genelinde yapılan sosyal ve bilimsel faaliyetlerin yaşam becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Görüşme yapılan öğretmen adaylarından bazıları akademisyenlerin desteğinin yaşam becerilerinin gelişmesinde katkı sağlayacağını vurgulamışlardır. Bu konu ile ilgili bir öğretmen adayı şu şekilde açıklamada bulunmuştur: “Üniversite en başta öğrenciye karar alma sürecinde yardımcı olmak zorundadır bence. Çünkü buraya çok farklı şartlar altında gelen öğrenciler var hayatına yön vermesi gereken insanlar var ve bu insanlar yanlış kararlar alarak hayatlarını yanlış yönlendiriyorlar bu noktada öğretim elemanlarının yönlendirmelerine ihtiyaç vardır. (K13).”

Görüşme yapılan öğretmen adayları yaşam becerilerinin gelişmesinde akademisyenlerin kendilerine iyi örnek olmalarının önemini vurgulamışlardır. Bu konu ile ilgili bir katılımcı “Biz şu an buradaki hocalarımızın yansımızdır. Atandıktan sonra onlar gibi olacağız onlar gibi

düşüneceğiz hareket edeceğiz. Onlar bizim gözümüzde iyi bir örnek olmaz zorundalar (K14)” açıklamasında bulunmuştur.

Öğrenci ilişkilerinin önemsenmesine ilişkin bir katılımcı ise “Öğrenci ilişkileri ileri düzeyde olması lazım aynı stresi yaşayan bir öğrenciler aynı işi yaparsa kendi aralarında iletişim kurabilirler görüş birliği olur o zaman empati kurmaya başlarlar. (K1)” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğrenci topluluklarının önemine vurgu yapan bir katılımcı “...öğrenci topluluklarına katıldığımızda kendimizi bir yere ait hissediyoruz. Daha fazla insanı tanıma imkânımız oluyor. (K6)” şeklinde açıklamada bulunmuştur.

Yurt dışı etkinliklerle yaşam becerisinin artabileceğini ifade eden bir katılımcı ise “Farklı ortamları görmek farklı insanlarla tanışmak ufukumuzu geliştirebilir. Bu sebeple kesinlikle ERASMUS, MEVLANA gibi yurt dışı faaliyetlere katılım önemlidir. (K3)” şeklinde görüşünü bildirmiştir.

Genel itibari ile öğretmen adaylarının görüşleri dikkate alındığında üniversite genelinde yapılan sosyal, bilimsel faaliyetlerin, öğrenci topluluklarının, akademisyenler tarafından sunulan danışmanlık hizmetlerinin ve akademisyenlerin örnek olmaları öğretmen adaylarının yaşam becerilerinin gelişmesine katkı sağladığı söylenebilir.

Ders içi faaliyetler teması uygulamalı eğitim (9), iş birliğine dayalı eğitim (6), araştırmacı eğitim (4), aktif eğitim (4), değerlendirme (3) ve fikirlerin önemsenmesi (2) alt temalarından oluşmaktadır. Öğretmen adaylarının kendilerini geliştirmelerine ve mesleklerinin gereğini yerine getirmelerine fırsat sunacak bir eğitim anlayışının uygulanmasını talep etmektedirler. Bu konu ile ilgili öğretmen adaylarının görüşleri aşağıdaki alıntılarda görüldüğü gibidir:

“Bizi araştırmaya sevk edecek derslerin olması lazım. Hocalarımızın bilgileri doğrudan bize aktardığı bir eğitim sisteminden ziyade bizim bilgiye ulaşacağımız bir sisteme geçilmeli. (K5)”

“Uygulamaların çok olması gerekir. 1 sınıftan itibaren staj uygulamalarına gitmeliyiz. Ne kadar çok deneyim kazanırsak o kadar az stresle işe başlayabiliriz. (K10)”

“Eğitim sistemimiz biraz daha gelenekselden çıkıp modern eğitim sistemi olsa birçok sorunu aşabiliriz. Bizlere sürekli ödev verip ders çalış demek yerine farklı aktiviteler yaptırarak bunu geliştirebiliriz. (K3)”

“En başta adaletli bir ortam olması gerekiyor. Değerlendirmelerimiz kaşımıza gözümüze göre değil, mesleki becerilerimizle olmalı. (K10)”.

Öğretmen adaylarının görüşleri incelendiğinde derslerin yaşadığımız yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte yöntem ve tekniklerle işlenmesi, öğrencilerin birebir aktif olduğu ve uygulamaların sıklıkla yapıldığı bir eğitim sistemine geçilmesinin öğretmen adaylarının mesleki anlamda kendilerini geliştirmeleri ile birlikte yaşam becerilerinin de artmasına katkı sağladığı söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Çalışmanın amacı öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeylerini tespit edip yaşam becerileri düzeylerinin artırılması için üniversitelerden beklentilerinin neler olduğunu belirlemektir. Bu bölümde amaç doğrultusunda elde edilen bulgular alanyazındaki çalışmaların sonuçları ile karşılaştırılıp tartışılmıştır.

Araştırmanın ana problemi doğrultusunda öğretmen adaylarının yaşam becerilerine sahip olma düzeyleri analiz edilmiş ve yaşam becerilerine sahip olma düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yaşam becerilerinin alt boyutlarından en yüksek ortalamaya iletişim kişilerarası ilişkiler becerileri alt boyutunun bunu sırasıyla da yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerisi, karar verme ve problem çözme becerisi ve empati kurma ve öz farkındalık becerisi alt boyutlarının sahip olduğu ve bu alt boyutlarının yüksek düzeyde olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen bu sonuç öğretmen adaylarının etkili iletişim kurmada, yaratıcı ve eleştirel düşünmede, karar verme ve problem çözümede empati kurmada kendilerini yeterli görmeleri açısından önem arz etmektedir. Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin yüksek olması alanyazında öğretmenlerle (Fidan, 2013), hemşirelerle (Ülker, 2014) ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarla (Çevik, 2011; Günay, 2003; Milli ve Yağcı, 2017; Tan ve Tan, 2016) benzerlik göstermektedir. Etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkilerinde ve insanlarla etkileşimin yoğun olduğu meslek dallarında çalışan bireylerin sahip olması gereken özelliklerden biridir (Korkut, 2005). Özellikle öğretmenlik mesleğinde hem öğrenci, hem yönetici, hem veli, hem de diğer paydaşlarla iletişim ve etkileşimin yoğun olduğu göz önünde bulundurulduğunda öğretmen adaylarının iletişim becerilerini yüksek düzeyde algılamaları önemli bir özellik olarak görülmektedir.

Öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme ve eleştirel düşünme becerileri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmanın sonucuna paralel sonuçlarla beraber (Çetin, 2008; Deringöl, 2017; Gelen, 1999; Hamurcu, Akamca ve Günay, 2005; Koçak, Kurtlu, Ulaş ve Epçaçan, 2015; Saracaoğlu ve Yılmaz, 2011; Yılmaz, 2012) öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin yeterli düzeyde olmadığına dair sonuçlar da mevcuttur (Akar, 2007; Aliustaoğlu ve Tuna, 2015; Argon ve Selvi, 2011; Gülveren, 2007; Güven ve Kürüm, 2008; Sarıgöz, 2014; Şen, 2009; Zayıf, 2008). Eleştirel düşünme kapasitesine sahip bireyler yetiştirebilmek için öncelikle öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir (Çiçek ve Büyükuysal, 2013). Eleştirel düşünme açısından ele alındığında çok yönlü düşünme, ayrıntıya girme, sorgulama gibi yöntemlerle düşünmeyi yönlendirebilme açısından okulun ve dolayısıyla öğretmenlerin rolü oldukça önemlidir (Aybek ve Yolcu, 2018).

Araştırmada öğretmen adaylarının yaşam becerileri alt boyutlarından duygularla ve stresle başa çıkma becerisi alt boyutunun orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının stres düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. (Akpınar, 2013; Avşaroğlu, 2007; Er ve Kaya, 2014; Izgar, 2015; Gümrükçü Bilgici ve Deniz, 2016; Yılmaz, 2019). Öğretmen adaylarının genellikle sınav, iş bulamama, akademik anlamda kendini yeterli görememe, nitelikli öğretmen becerilerine sahip olamama şeklinde stresler yaşadıkları belirlenmiştir. (Coşkun, Gelen ve Öztürk, 2009; Erişen ve Çeliköz, 2003; Ülper ve Bağcı, 2012; Yılmaz, 2019, Yıldız, 2018). Öğretmen adaylarının yaşadıkları bu stres durumları ile başa çıkmada zorluk yaşadıkları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının yaşam becerileri ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının ikinci üniversite okuma durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği ve bu farkın 2. üniversiteyi okuyanların lehine olduğu tespit edilmiştir. İkinci üniversiteyi okuyan öğrencilerin belli bir tecrübeye sahip olmaları ve belli seviyede bilgi birikimine sahip olmaları bu durumu etkileyen bir unsur olarak görülebilir. Baker ve Siryk (1984) üniversite öğrencilerinin okula başladıklarında uyum problemleri yaşadıklarını ve ilerleyen yıllarda daha kolay uyum sağladıklarını ifade etmişlerdir. İkinci üniversite okuyanların uyum problemlerini daha önceki üniversite yaşamlarında ortadan kaldırdıkları düşünülebilir.

Öğretmen adaylarının yaşam becerileri ve alt boyutlarına ilişkin puanlarının sosyal-kültürel etkinliklere katılım durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılık gösterdiği ve bu farkın sosyal-kültürel etkinliklere katılım gösteren öğretmen adaylarının lehine olduğu sonucu elde edilmiştir. Alanyazında bu sonucu destekler çalışmalar mevcuttur. Külekçi (2015) yürüttüğü çalışmada öğrenci topluluklarına üye olup etkinliklere katılım gösteren üniversite öğrencilerinin liderlik becerilerinin, etkinliklere katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Eriş ve Anıl (2016) tarafından yapılan çalışmada ise öğrenci topluluğuna üye olan öğrencilerin, üye olmayan öğrencilere göre üniversite yaşam kalitesini daha olumlu buldukları tespit edilmiştir. Herhangi bir öğrenci topluluğuna üye olan üniversite öğrencileri üniversite yaşamında diğer öğrencilere göre daha fazla etkinliklere katılmakta, birçok insanla etkileşime girmekte, daha aktif rollerde yer alarak daha fazla sosyalleşebilmektedir. Sosyal, kültürel, sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin üniversite yaşamında daha aktif rollerde yer alması, yaşam becerilerinin de artmasını sağladığı söylenebilir. Ancak iletişim ve kişiler arası ilişkiler becerisi alt boyutunda sosyal-kültürel etkinliklere katılma değişkenine göre farklılaşma olmamıştır. Koçyiğit ve Özüpek (2015) sosyal ve kültürel faaliyetlere katılan öğrencilerin iletişim becerilerinin arttığı sonucuna ulaşmışlardır. Bu araştırmada sosyal-kültürel etkinliklere katılan öğrencilerin iletişim ve kişiler arası ilişki becerilerinin sosyal kültürel faaliyetlere katılmayanlarla anlamlı farklılaşmaması, iletişim becerilerini etkileyen başka faktörlerin (kişilik, üniversite öncesi yaşantı, sosyoekonomik şartlar... vb.) etkisi olarak görülebilir.

Günümüzdeki insanlardan kendilerini geliştirmeleri adına bazı beceriler kazanmaları beklenmektedir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Bu beceriler karar verebilme, etkili iletişim, stresle başa çıkabilme, öz farkındalık becerisi, empati kurabilme, kişilerarası ilişkiler, eleştirel düşünebilme, problem çözebilme, işbirliği yapabilme, yaratıcı düşünebilme, girişimci olabilmedir (Ananiadou ve Claro, 2009; Aparna ve Raakhee, 2011; Erdem ve Yazıcıoğlu, 2015; Wagner, 2008; WHO, 1997). Bu beceri ve yeterliklere sahip bireyler yetiştirmek kendini geliştirmiş öğretmenler ile mümkün olacaktır (Taşkaya, 2012). Bu sebeple öğretmen adaylarını yaşam becerilerine sahip olarak mezun olmaları önem teşkil etmektedir.

Katılımcı ifadelerinin çoğuna göre üniversite yaşamı, yaşam becerilerinin gelişmesine olumlu etki etmektedir. Araştırma bulgularına paralel olarak Rickwood *vd.ne* (2005) göre de üniversite yaşamı gençlerin problemlerle başa çıkma becerilerini kazanmaya başladıkları bir geçiş sürecidir. Bu bakımdan üniversite yaşamının üniversite öğrencilerinin yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik olarak tasarlanması geçiş sürecini hızlandırabilir.

Öğretmen adaylarının görüşleri doğrultusunda derslerin 21. yüzyılın ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte yöntem ve tekniklerle işlenmesi, öğrencilerin birebir aktif olduğu ve uygulamaların sıklıkla yapıldığı bir eğitim sistemine geçilmesinin öğretmen adaylarının mesleki

anlamda kendilerini geliştirmeleri ile birlikte yaşam becerilerinin de artmasına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen bu sonuç, öğretmen adaylarının eğitiminde oluşturulacak eğitim ortamlarının ve üniversite içerisinde yapılacak uygulamaların öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirecek nitelikte olması gerektiğini gözler önüne sermektedir.

Katılımcıların ifadeleri doğrultusunda üniversite öğrencilerinin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde şu öneriler fayda sağlayabilir:

1. Üniversitelerin öğrencilerin ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak sosyal, bilimsel faaliyetler gerçekleştirmesi, yaşam becerilerinin kazandırılmasında etkili olabilir.
2. Öğrencilere akademik destek verilmesi ve alanda uzman akademik personelin model olması, yaşam becerilerinin kazandırılmasında etkili olabilir.

Kaynaklar

- Akar, Ü. (2007). *Öğretmen adaylarının bilimsel süreç becerileri ve eleştirel düşünme beceri düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akpınar, B. (2013). Öğretmen adaylarının stres düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 229-241.
- Aliustaoğlu, F ve Tuna, A. (2015). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi (Kastamonu Üniversitesi Örneği). *INESJOURNAL*, 2(4), 131-142.
- Ananiadou, K. ve Claro, M. (2009). 21st century skills and competences for new millennium learners in oecd countries. *OECD Education Working Papers*, No. 41. Paris: OECD Publishing.
- Aparna, N. ve Raakhee, A. S. (2011). Life skill education for adolescents: its relevance and importance. *Education Science and Psychology*, 2(19), 3-7.
- Argon, T. ve Selvi, Ç. (2011). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ve çatışma yönetim stilleri. *WJEIS*, 1(1), 93-100.
- Avşaroğlu, S. (2007). *Üniversite öğrencilerinin karar vermede özsaygı, karar verme ve stresle başa çıkma stillerinin benlik saygısı ve bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aybek, B. ve Yolcu, E. (2018). İlkokul ve ortaokullarda görevli öğretmenlerin eleştirel düşünmeye ilişkin farkındalıkları. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 567-573.
- Bahçeci, D. ve Kuru, M. (2008). Portfolyo değerlendirmenin üniversite öğrencilerinin öz-yeterlik algısı ve yaşam becerileri üzerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 9(1), 97-111.
- Baker, R. W. ve Siryk, B. (1984). Measuring adjustment to college. *Journal of counseling psychology*, 31(2), 179.
- Bastian, V. A. ve Burns, N. R. ve Nettelbeck, T. (2005). Emotional intelligence predicts life skills, but not as well as personality and cognitive abilities. *Personality and individual differences*, 39(6), 1135-1145.
- Bolat, Y. ve Balaman, F. (2017). Yaşam becerileri ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 22-39.
- Botvin, G. J., Eng, A. ve Williams, C. L. (1980). Preventing the onset of cigarette smoking through life skills training. *Preventive Medicine*, 9(1), 135-143.

- Botvin, G. J. ve Griffin, K. W. (2004). Life skills training: Empirical findings and future directions. *Journal of primary prevention*, 25(2), 211-232.
- Boyd, B. L., Herring, D. R. ve Briers, G. E. (1992). Developing life skills in youth. *Leadership*, 4(38), 6-80.
- Brown, C. ve Laland, K. (2001). Social learning and life skills training for hatchery reared fish. *Journal of Fish Biology*, 59(3), 471-493.
- Canel, A. N. (2012). *Aile yaşam becerileri*. İstanbul: Nakış Yayınevi.
- Coşkun, E., Gelen, İ. ve Öztürk, E. P. (2009). Türkçe öğretmen adaylarının öğretimi planlama, uygulama ve değerlendirme yeterlik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 140-163.
- Cresswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2018). *Karma yöntemleri araştırmaları tasarımı ve yürütülmesi*, (Çev. Y. Dede ve S. B. Demir), Ankara: Anı yayıncılık.
- Çetin, A. (2008). *Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme gücü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa: Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya Duman, Z., Aştı, N., Üçok, A. ve Kuşcu, M. K. (2007). Şizofreni hastalarına ve ailelerine 'bağımsız ve sosyal yaşam becerileri topluma yeniden katılım programı uygulaması izlenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 8(2), 91-99.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının iletişim becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 1-13.
- Çiçek Sağlam, A. ve Büyükuysal, E. (2013). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ve buna yönelik engellere ilişkin görüşleri. *International Journal of Human Sciences*. 10(1), 258-278.
- Danish, S., Forneris, T., Hodge, K. ve Heke, I. (2004). Enhancing youth development through sport. *World Leisure Journal*, 46(3), 38-49.
- Danish, S. J., Petitpas, A. ve Hale, B. D. (1995). Psychological interventions: A life development model. *Sport Psychology Interventions*, 19-38.
- Deringöl, Y. (2017). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının belirlenmesi. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 44-65.
- Er, H. ve Kaya, M. F. (2014). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının stres kaynaklarının belirlenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 3(2), 1-15.
- Erdem, A. R. ve Yazıcıoğlu, A. (2015). Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri ile eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişki. *Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 27-41.
- Eriş, H. M. ve Anıl, D. (2016). Üniversite öğrencilerinin yaşam kalitesi düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 491-504.
- Erişen, Y. ve Çeliköz, N. (2003). Öğretmen adaylarının öğretmenlik davranışları açısından kendilerine yönelik yeterlilik algıları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(4), 427-439.
- Ersoy, F. (2016). Fenomenoloji. (Ed. A. Saban ve A. Ersoy). *Eğitimde nitel araştırma içinde* (s. 51-105). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında FATİH projesi değerlendirmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- Fidan, M. (2013). *Öğretmen algılarına göre ilköğretim kurumlarında yöneticilerin iletişim becerileri ve örgütsel değerler arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri.

- Gelen, İ. (1999). *İlköğretim okulları 4. sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde düşünme becerilerini kazandırma yeterliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Girmen, P. (2012). Eskişehir folklorunda çocuk oyunları ve bu oyunların yaşam becerisi kazandırmadaki rolü. *Milli Folklor*, 24(95).
- Gould, D. ve Carson, S. (2008). Life skills development through sport: Current status and future directions. *International review of sport and exercise psychology*, 1(1), 58-78.
- Gülveren, H. (2007). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri ve bu becerileri etkileyen eleştirel düşünme faktörleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gümrükçü Bilgici, B. ve Deniz, Ü. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5, 53.
- Günay, K. (2003). *Sınıf yönetiminde öğretmenlerin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güven, M. ve Kürüm, D. (2008). Öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 7(1), 53-70.
- Hamurcu, H., Akamca, G. ve Günay, Y. (2005). Fen bilgisi ve sınıf öğretmenliği ana bilim dalı öğrencilerinin eleştirel düşünmeye yönelik görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 12-25.
- İşıқтаş, S. (2015). Öğretmen adaylarının iyi öğretmen olma ile ilgili görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(4), 119-131.
- Izgar, H. (2015). Öğretmen adaylarının eğitim stresi ve öğrenmeye karşı tutumları üzerinde karşılaştırmalı bir araştırma. *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 385-399.
- İşmen Gazioğlu, A. E. ve Canel, A. N. (2015). Bağımlılıkla mücadelede okul temelli bir önleme modeli: yaşam becerileri eğitimi. *ADDICTA: The Turkish Journal On Addictions*, 2(2), 5-44.
- Karasar, N. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koçak, B., Kurtlu, Ulaş, H. ve Epçaçan, C. (2015). Sınıf öğretmeni öğretmen adaylarının eleştirel düşünme standartlarının belirlenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(61), 211-228.
- Korkut, F. (2005). Yetişkinlere yönelik iletişim becerileri eğitimi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 143-149.
- Külekcı, E. (2015). *Üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk temelli liderlik becerilerinin geliştirilmesine yönelik deneysel bir çalışma*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Miles, B. M. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2nd ed.). Thousand Oaks, California: Sage Publications.
- Milli, M. S. ve Yağcı, U. (2017). Öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 286-298.
- Rickwood, D., Deane, F. P., Wilson, C. J. ve Ciarrochi, J. (2005). Young people's help-seeking for mental health problems. *Australian e-journal for the Advancement of Mental health*, 4(3), 218-251.
- Saracaloğlu, S. ve Yılmaz, S. (2011). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme tutumları ile denetim odaklarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 468-478.

- Sarıgöz, O. (2014). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme becerileri hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, 1-15.
- Şen, Ü. (2009). An evaluation about Turkish teacher candidates' critical thinking attitude's in terms of difference variable. *Journal of World of Turks*, 1(2), 69-89.
- Tan, Ç. ve Tan, S. (2016). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile sınıfı yönetme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *E-Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Taşkaya, S. (2012). Nitelikli bir öğretmende bulunması gereken özelliklerin öğretmen adaylarının görüşlerine göre incelenmesi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(33), 283-298.
- Ülker, N. (2014). *Hemşirelerde iletişim becerileri ve iş doyumu (Merkezfendi Devlet Hastanesi hemşireleri örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ülper, H. ve Bağcı, H. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine dönük özyeterlik algıları. *Turkish Studies*, 7(2), 1115-1131.
- Wagner, T. (2008). *The global achievement gap*. New York: Basic Books.
- World Health Organization. (1997). Life skills education for children and adolescents in schools. *Geneva, World Health Organization, Department of Mental Health*.
- World Health Organization. (1999). Partners in life skills education. *Geneva, Switzerland: World Health Organization, Department of Mental Health*.
- World Health Organization. (2000). Tobacco-free youth. A life skills primer. *Pan American*.
- Yıldız, K. (2018). Eğitim fakültesi öğrencilerinin zaman yönetimi ve stres algılarının incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(3), 80-99.
- Yılmaz, A. (2019). Öğretmen adaylarının kariyer streslerinin karma araştırma yaklaşımı ile incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 2(1), 93-105.
- Yılmaz, Ö, S. (2012). *Eleştirel düşünme tutumunu etkileyen faktörler: sınıf öğretmeni adayları üzerine bir çalışma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zayıf, K. (2008). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zorlu, Y., Zorlu, F. ve Dinç, S. (2019). Fen bilgisi öğretmen adaylarının yaşam becerileri ile bilişüstü farkındalıkları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 13(1), 302-327.

Extended Abstract

Pre-service teachers' skills such as coping with stress, empathy, creative and critical thinking, decision making, problem solving and communication will be effective in bringing students to the society effective and qualified. When considered from this point of view, it is important for pre-service teachers to acquire these life skills in pre-service education. This research is important in terms of revealing the life skills levels of prospective teachers and investigating the applications that universities can do to improve these levels. Therefore, the aim of this study is to determine the expectations of pre-service teachers from universities in order to determine their life skills levels and to increase their life skills levels. In addition, the aim of this study is to determine whether the pre-service teachers' life skills vary according to their studyings in second university and their participation in social-cultural activities.

The study is designed as a mixed method. Exploratory sequential design was preferred among mixed methods. The exploratory sequential design consists of collecting and analyzing qualitative data in line with the results after quantitative data collection and analysis (Creswell & Plano-Clark, 2018: 79). In

this study, the determination of the life skill levels of pre-service teachers was determined with the quantitative method, and then, what could be done to improve the life skills was examined with the qualitative method.

As a result of the research findings, it was concluded that pre-service teachers' life skills levels were high. It has been concluded that the high level sub-dimensions of the pre-service teachers' life skills are "communication and interpersonal relations", "creative thinking and critical thinking", "decision-making and problem-solving" and "empathy and self-awareness. It was concluded that the skill of "coping with emotions and stress" is a medium level.

In line with the main problem of the research, life skills levels of pre-service teachers were analyzed and it was determined that their life skills levels were high. From the sub-dimensions of life skills to the highest average, the communication interpersonal relations skills sub-dimension was found to have creative thinking and critical thinking skills, decision-making and problem solving skills, and empathy and self-awareness skills sub-dimensions and these sub-dimensions were high. This result is important in terms of pre-service teachers' being able to communicate effectively, think creatively and critically, empathize in decision making and problem solving.

In line with the main problem of the research, pre-service teachers' life skills levels are analyzed. As a result of the analysis, it is determined that the pre-service teachers' life skills levels are at a high level. The high communication skills of pre-service teachers are similar to the studies in the literature (Çevik, 2011; Fidan, 2013; Günay, 2003; Milli and Yağcı, 2017; Tan and Tan, 2016; Ülker, 2014).

It is concluded that the scores of teacher candidates regarding their life skills and sub-dimensions differed significantly according to their participation in social-cultural activities and this difference was in favor of pre-service teachers participating in social-cultural activities. There are studies supporting this result in the literature. In the one study, Külekçi (2015) found that university students who are members of student communities and participate in activities are higher than those who do not participate in activities. In the study conducted by Eriş and Anıl (2016), it was found that students who are members of the student community find university life quality more positive than non-members. University students, who are members of any student community, participate in more activities in university life than other students, interact with many people, and become more active by taking part in more active roles. It can be said that the students participating in social, cultural and sportive activities take part in more active roles in university life and also increase their life skills.

It is determined that the pre-service teachers' scores regarding their life skills and sub-dimensions differed significantly according to their second university studying status and this difference is in favor of those who are studying the second university. The fact that students studying the second university have a certain experience and a certain level of knowledge is seen as a factor affecting this situation.

In line with the opinions of the pre-service teachers, it was concluded that the lessons are taught with methods and techniques that will meet the needs of the 21st century, that students are one-to-one active and that the transition to an education system, where the practices are performed frequently, contributes to the increase of life skills of the pre-service teachers. This result obtained in the research reveals that the educational environments to be created in the education of pre-service teachers and the applications to be carried out in the university should be qualified to improve the life skills of the students.

The suggestions developed in line with the results of the research are as follows:

1. The fact that universities carry out social and scientific activities considering the needs of students will be effective in gaining life skills.
2. Providing academic support to students and being a model of academic staff specialized in the field will be effective in gaining life skills.
3. There is a need for studies conducted in different groups to improve life skills of university students.